

СТОРІНКА РЕДКОЛЕГІЇ

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Н.Б. БОЛОТІНОЇ «ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ: СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК»

Колишня система соціальних виплат і пільг, що існувала за часів СРСР і була побудована на зрівняльних принципах, довела свою низьку ефективність за умов розвитку ринкової економіки. Однак і діюча сьогодні в Україні система соціального захисту також не дозволяє справедливо перерозподіляти ресурси на користь найбільш потребуючих відповідної підтримки громадян. Пільги надаються найчастіше за категоріальним принципом, незалежно від матеріального становища їхніх одержувачів, потреб і економічних можливостей родин. Немає чіткого розмежування повноважень і джерел фінансування виплат допомог і пільг між різними рівнями бюджетної системи країни. Це приводить до розмивання відповідальності й дисбалансу між обов'язковими соціальними витратами й можливостями їх фінансування: місцеві бюджети перевантажені встановленими національним законодавством соціальними зобов'язаннями, на погашення яких хронічно не вистає засобів. Найбільш яскравим прикладом непродуктивної державної політики в означеній сфері була недавня пенсійна реформа, яка фактично урівняла осіб, які з власного вибору працювали лише кілька днів за все життя, з особами, які майже все життя виробляли матеріальні та нематеріальні цінності і підвищували тим самим добробут нашого суспільства.

Вказане свідчить про необхідність вироблення нових теоретичних підходів щодо соціального захисту, які мають стати міцним підґрунтям реформування відповідного правового забезпечення. При цьому дана реформа ні в якій мірі не повинна обмежувати конституційні права кожного громадянина країни в сфері соціального захисту. Головне завдання такої реформи – раціоналізувати використання засобів шляхом перерозподілу їх на користь найбільш потребуючих цього громадян, адаптувати систему соціальних виплат і пільг до ринкових відносин, привести соціальні зобов'язання держави у відповідність із її фінансово-економічними можливостями.

Однак, не зважаючи на важливість здійснення невідкладних заходів в сфері соціального захисту, говорити про комплексне вирішення в нашій державі вказаних проблем не має достатніх підстав. На нашу думку, одним з головних факторів, які стримують удосконалення національного законодавства в сфері соціального захисту, є в першу чергу недостатня розробленість фундаментальних теоретичних положень, базуючись на яких, можна побудувати правову соціальну державу. Характерним для теперішнього етапу розви-

тку юридичної науки є дефіцит новітніх досліджень у сфері соціального захисту, які базувалися б не на застарілих вже положеннях радянських часів, а на сучасних реаліях розвитку українського суспільства. Тому публікація монографії Н.Б. Болотіної «Право соціального захисту: становлення і розвиток» є насправді подією у розвитку національної юридичної науки. Це підтверджується новизною положень даної роботи, її комплексним характером, дослідженням проблем соціального захисту в Україні у тісному зв'язку із міжнародними стандартами, зокрема, стандартами ООН, Конвенціями МОП, положеннями Європейської соціальної хартії (переглянутої).

Робота, запропонована Н.Б. Болотіною, характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається із вступу, у якому висвітлено проблему соціальних прав людини та їх державного забезпечення, та чотирьох розділів, нерозривно пов'язаних між собою єдиною направленістю авторської думки. Перший розділ «Право людини на соціальний захист та організаційно-правові форми його здійснення в Україні» присвячено дослідженню етапів становлення, поняттю, структурі, організаційно-правовим формам соціального захисту. Особливу увагу в ньому приділено органам управління у сфері соціального захисту та закладам надання соціальних виплат і соціальних послуг в Україні. Другий підрозділ, що має назву «Право соціального захисту як галузь національного законодавства України», містить у собі визначення поняття, предмету та методу права соціального захисту, його принципи, а також авторський підхід до системи права соціального захисту. Третій підрозділ «Право соціального захисту в системі національного права України» досліджує взаємозв'язки між правом соціального захисту і соціальним, трудовим та медичним правом. Питання відповідності законодавства України міжнародним стандартам у сфері соціального захисту визначили зміст четвертого підрозділу.

Характерною особливістю даної роботи є ретельне дослідження автором різноманітних правових джерел, як національних, так і міжнародних. Це надає переконливості авторським аргументам та обґрунтованості її висновкам. При цьому предметом дослідження є не лише одномоментний зріз сучасного українського законодавства – Н.Б. Болотіна аналізує розвиток правового забезпечення сфери соціального захисту, наводить побудовані на ретельному аналізі доводи щодо причин скасування тих чи інших правових положень.

Особливої уваги заслуговують дослідження автором сучасної системи загальнообов'язкового державного страхування, виокремлення її особливостей та ознак. Досить переконливо уявляється позиція автора щодо розвитку медичного права і необхідності підготовки та затвердження Медичного кодексу України. Одним із найбільш вдалих моментів монографічного дослідження є також аналіз соціальних ризиків та способів їх державного забезпечення.

Разом з тим, як і будь-яке дослідження, що характеризується науковою новизною, робота Н.Б. Болотіної викликає питання щодо обґрунтованості деяких положень. Зокрема, пропозиція автора щодо врахування зарубіжного досвіду у наданні допомоги населенню, коли замість багатьох видів допомог вводиться одна соціальна допомога для всіх випадків соціальних ризиків з обов'язковою умовою проходження тесту на доходи, потребує додаткової аргументації щодо доці-

льності її запровадження в Україні. Так, наприклад, навряд чи можна визнати позитивним досвід Німеччини, де жінка часто позбавлена можливості до прикладення своїх здібностей в сфері виробничої праці, оскільки соціальні виплати її чоловіку у випадку її виходу на роботу скасовуються, а її можлива заробітна плата часто не покриває втрачені грошові виплати.

Проте дане зауваження лише підкреслює важливість та проблемність висвітлених автором питань. Монографія Н.Б. Болотіної є завершеною науковою працею, що характеризується єдністю змісту і логікою викладу, а актуальність тематики, оптимальне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, застосування системного аналізу, логічно вивірене та чітке викладення матеріалу, переконлива аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчить про значний науковий рівень проведеного дослідження.

Іншин М.І., провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем кадрового забезпечення ОВС України Національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Надійшла до редколегії 05.07.2005

ИНШИН Н.И. РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ Н.Б. БОЛОТИНОЙ «ПРАВО СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ: СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ»

INSHIN N.I. REVIEW ON MONOGRAPH «LAW OF SOCIAL PROTECTION: BECOMING AND DEVELOPMENT» BY BOLOTINA N.B.

РЕЦЕНЗИЯ НА МОНОГРАФИЮ ВЕНЕДИКТОВА В.С., ЗОЗУЛИ І.В. «ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ»

Актуальність загальних проблем, що розглядаються авторами Венедіктовим В.С. і Зозулею І.В. у рецензованій монографії «Проблеми реформування системи МВС України» беззаперечна, і пов'язана з наданням Міністерством внутрішніх справ тієї особливої уваги та значення під час пролонгованого з 1996 року реформування системи МВС України. Цей напрямок дослідження кореспондується з адміністративно-правовою та конституційною реформами у державі, та отримав підтвердження, зокрема, у «Пріоритетних напрямках наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергового розроблення і впровадження у практичну діяльність органів внутрішніх справ, на період 2004-2009 років» (наказ № 755 від 05.07.2004 р.).

Монографія за структурою складається з 9-ти розділів та додатків. В них авторами розглянуто стан злочинності в країні за останні роки як спонукальний елемент з реформування системи МВС України; запропонована адресна переорієнтація напрямків боротьби зі злочинністю згідно категоріям осіб, що її скоїли; стан, проблеми, сутність, дієвість, наступність та

результативність процесу реформування системи МВС України, запропоновані заходи з підвищення його ефективності.

Головна увага авторами приділена проблемам, пов'язаним із другим етапом реформування системи МВС України, зокрема, становленням професіоналізму працівника системи Міністерства внутрішніх справ України як рушійної сили її реформування. На фоні проголошених в державі реформ розглянута їх спорідненість з реформуванням системи МВС України, припустимість сприймання МВС України як системи і коректність вживаності цього терміна щодо реформування, деякі принципи її моделювання.

Як базові ознаки оцінювання системи МВС України розглянуті ефективність, дієвість і декларативність. Виконаний аналіз оцінки ефективності діяльності та реформування системи МВС України, як оціночні категорії якої запропоновані цільове призначення, завдання, обов'язки та професіоналізм працівника. Визначена проблема оцінювання ефективності управління реформуванням системи МВС України. З позицій предмету дослідження надане поняття